

CCOO

Publicació dels serveis lingüístics de CCOO de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià

la teranyina

núm. 1

setembre 1998

contingut

Consens, diàleg i progressivitat - pàg. 2

Cal una acció d'intensa civilitat - pàg. 3

Vicent Partal: Internet, una gran oportunitat - pàg. 4 i 5

Entrevista a Albert Branchadell - pàg. 6

Per la llengua i l'autogovern - pàg. 7

intro

Les confederacions sindicals de CCOO del País Valencià, les Illes Balears i de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya van signar al gener de 1993 un protocol de col·laboració per promoure l'ús de la llengua catalana en l'àmbit laboral i difondre entre l'afiliació del Sindicat la unitat lingüística i cultural del País Valencià, les Illes i Catalunya.

Durant aquests anys han estat moltes les actuacions que han realitzat conjuntament els serveis lingüístics de les tres confederacions en el marc d'aquest acord i especialment de la campanya Treballengua, però fins ara no hi ha hagut mai un àmbit compartit d'informació i debat sobre la llengua. Per aquesta raó avui traïem al carrer La teranyina, com a vehicle d'expressió d'aquesta voluntat de fer conjunta.

Aquesta teranyina uneix com una xarxa aquests territoris en un interès comú, la llengua, i s'interessa per les novetats, per l'ús de la llengua, per les eines que poden ajudar a fer-la servir, per les persones que l'usen, per les que l'aprenen, per les que se'n veuen privades... Tot el que fa referència a la llengua pot quedar unit per **La teranyina**.

Per això en aquest primer número parlem d'una altra xarxa, internet, que segons Vicent Partal pot ajudar a fer canviar la situació. Parlem també amb Albert Branchadell, que analitza la situació del català a partir de la realitat actual. I informem i opinem sobre qüestions d'actualitat, com per exemple el dictamen del Consell Valencià de Cultura, l'aplicació de la Llei de política lingüística a Catalunya o la Jornada per la Llengua i l'Autogovern a les Illes.

Preneu **La teranyina** i emboliqueu-vos-hi.

Consens, diàleg i progressivitat

En els darrers mesos s'han signat diversos convenis per a l'aplicació de la Llei de política lingüística, aprovada al desembre de 1997, amb diverses empreses i entitats (Banc de Santander, Seat, Telefònica, El Corte Inglés...).

Tot el procés de negociació d'aquests acords s'ha dut sense la participació de les organitzacions sindicals presents a les diferents empreses, cosa que posa de manifest una concepció d'empresa centrada exclusivament en l'empresari i que exclou de manera expressa els representants dels treballadors i treballadores. Així mateix, i insistint en la mateixa línia, les direccions d'aquestes empreses no han volgut donar a conèixer el contingut dels convenis a les organitzacions sindicals que ho han demanat.

Aquesta manera de procedir ha generat inquietuds i desconfiances entre els treballadors d'aquestes empreses, que volen saber com els afectaran els continguts dels convenis, cosa que fa un flac favor al procés de normalització de la llengua catalana al món laboral. Vull recordar aquí que les seccions sindicals de CCOO d'alguna d'aquestes empreses —i de moltes altres— han estat capdavanteres a l'hora de reclamar processos de normalització lingüística en el si de les seves respectives empreses.

Aquest situació no s'adiu gaire amb la voluntat expressada pel Govern de la Generalitat de fer un desplegament de la Llei de política lingüística de manera consensuada, dialogada i progressiva.

L'aplicació de la Llei de política lingüística, o el que és molt més important, la normalització de l'ús de la llengua catalana a les empreses —i per extensió en el món laboral—, si es vol que realment tingui èxit i el que es busca no és la signatura d'acords amb finalitats publicitàries, s'ha de fer amb la plena participació de les organitzacions sindicals.

La normalització lingüística a les empreses s'ha de considerar com un element més negociació entre l'empresari i les organitzacions sindicals. Aquestes organitzacions són un element essencial per establir les necessitats, els ritmes i les polítiques formatives necessàries per a garantir la necessària presència de la llengua catalana en el món laboral.

Carles Bertran

Cal una acció d'intensa civilitat

Les CCOO del País Valencià sempre han entès, com mostren els seus estatuts i documents congressuals, que la normalització lingüística del País Valencià és un objectiu valuós per als treballadors i treballadores, i per a la ciutadania valenciana. Per això, el redreçament en el coneixement i l'ús de la nostra llengua pròpia que s'està produint és, per a nosaltres, una bona notícia.

El recent dictamen del Consell Valencià de Cultura sobre "les qüestions lingüístiques" és un fet important, per les expectatives que havia animat i per les possibilitats que obri, per consolidar el procés de normalització lingüística.

Hi ha indubtablement al dictamen elements que s'han de valorar positivament, com ara la reivindicació de les Normes de Castelló de 1932 i el reconeixement, encara que perifràstic i ambigu, de la unitat de la llengua, més enllà de la pluralitat de denominacions.

La vàlua d'altres elements del dictamen dependrà, però, de la responsabilitat de les forces polítiques de garantir un desenvolupament d'acord amb l'objectiu de normalització lingüística i els criteris racionals i científics. Aquest és el cas de la composició de l'anomenat ens normatiu, que, pensem nosaltres, haurà de respectar escrupolosament les garanties de racionalitat aportades per la comunitat científica i la institució universitària.

Les CCOO del País Valencià fan una crida a la ciutadania i a les diverses organitzacions socials perquè aprofiten l'avinentesa de l'acord per afegir-se més decididament encara a la tasca col·lectiva de la normalització de la nostra llengua pròpia, en una acció d'*intensa civilitat*, en paraules de Vicent Andrés Estellés.

Tere Marí

Internet: una gran oportunitat

El català hauria de ser una gran indústria. No només un dret.

Vicent Partal és periodista. Després de treballar en mitjans tradicionals (el recordem a *El Temps*), ara dirigeix *VilaWeb*, *Diari Electrònic Independent*, que segueix un model de periodisme totalment diferent, més acostat al lector i més plural. Un periodisme que dona la paraula a totes les parts d'un conflicte i també a l'usuari.

Internet és una gran oportunitat. De vegades el debat sobre aquesta xarxa es veu tapat per la discussió sobre la tècnica. Sempre hi ha algú que pregunta: podrà arribar un dia en què la nostra identitat estiga als ordinadors? Com si hi hagués un debat possible entre les màquines i el futur de la humanitat... Si aquest dia arriba, en tot cas, serà per culpa nostra i no per virtut dels ordinadors. La tendència, normal i lògica si voleu, a ressaltar les meravelles de la tècnica i a embadalir-se amb la tècnica és una tendència que jo crec que és en el fons un cert refugi. És a dir, ens és molt més senzill dir que la tècnica farà això o farà allò que pensar quina cosa podem fer nosaltres com a persones, com a humans. En aquest sentit, Internet està possibilitant, o per primera vegada pot possibilitar, elements molt interessants de flux d'informació, a un nivell infinitament superior al que coneixem des dels temps de la impremta.

Jo crec que la democràcia

bàsicament és informació. D'acord, també és decisió. Però per a decidir has d'estar informat. I probablement un dels problemes, un dels errors que té la nostra democràcia és que la informació no és informació real, és una informació filtrada —la paraula “manipulada” sona molt lleig i no voldria que s'entengués amb sentit reduccionista, però sí, d'alguna manera és manipulada... En la hipòtesi que un dia al nostre país hi haja deu milions de pàgines web creades per deu milions de persones, estaríem fent un salt, en termes socials i polítics, molt important. Perquè d'alguna manera podríem dir que ens hem passat dos-cents anys lluitant per la consigna “una persona, un vot” (i és una lluita que hem de mantenir ja que hi ha molts països on ni tan sols això és realitat), però probablement ara podem començar a lluitar també per la consigna “una persona, un emissor”, que és un pas més avançat en el concepte de democràcia. I que sobretot pot permetre que a algunes de les disfuncions que estem observant, com a mínim, hi

trobem una certa esquerda per la qual seguir avançant cap a certes etapes políticament i informativament més sòlides per a la nostra societat. Que jo no sé quines són i tampoc no sóc qui per saber-ho.

Sobre la base d'aquesta disquisició, què poden fer els sindicats? El mateix que la resta d'actors socials: usar la xarxa per donar a conèixer les seues posicions. Si avui hi hagués un conflicte a Catalunya Ràdio, per exemple, qualsevol usuari de la xarxa podria trobar la informació oficial a la seua web però també la que té el comitè d'empresa, que ha creat en una web que té en funcionament ja fa mesos. Qualsevol usuari de la xarxa tindria, així, a l'abast els dos cantons del problema, directament i sense intermediaris. Les dues versions. I no dependria de la posició dels filtradors d'informació, que som els periodistes. He posat l'exemple de Catalunya Ràdio perquè és el que m'ha vingut al cap, però sé que arreu del país són molts els comitès d'empresa que estan fent

La informàtica i la telemàtica ens permeten produir més treballant menys. Però com organitzar aquest canvi de manera que siga satisfactori per al conjunt de la societat ja depèn de tots nosaltres. No de la tecnologia.

Si els governs —o la pressió popular— no forcen que el català siga obligatori als canals de cable, (per exemple en pel·lícules o en teatre), tot el benefici econòmic de la producció d'entreteniment se n'anirà a Los Angeles. Perquè el futur del castellà és LA o Mèxic.

ús de la xarxa. Lògicament per a un sindicalista la informació no ho és tot. I es tem, per exemple, que la telemàtica rebaixe drets sindicals o fins i tot que destruisca llocs de treball. Caldria molt d'espai per a parlar-ne però deixeu-me dir amb una certa rotunditat que estadísticament no tenim cap dada a mà que ens faça pensar que aquesta hipòtesi siga real. Això no vol dir que no transforme moltes coses. I fa canviar o trontollar realitats que ens semblaven inalterables. Però no molt més del que les fan canviar altres revolucions socials. L'accés de la dona al treball remunerat fora de casa ha fet canviar de manera enorme les relacions de treball els darrers vint anys. Per exemple. La informàtica i la telemàtica ens permeten produir més treballant menys. Però com organitzar aquest canvi de manera que siga satisfactori per al conjunt de la societat ja depèn de tots nosaltres. No de la tecnologia.

En aquest discussió vull plantejar un altre tema molt important que és la llengua. El català. En un planeta en el qual les barreres aranzelàries ja han desaparegut, perquè de fet a la Unió Europea ja no en tenim i amb el GATT estem a pràcticament res... En un món com aquest l'únic aranzel que ens queda és la llengua. Fins i tot les llengües, en el supòsit que acceptem que tenim dues llengües, el català i el castellà. Però el català és especialment important en aquest terreny. També per a generar llocs de feina. I ho és més que el castellà perquè el català pot crear un àmbit de comunicació que no compartiríem amb ningú més i que, per tant, hauríem de crear, mantenir i potenciar, des de la nostra pròpia indústria. Per exemple el tema del cable. Els governs poden decidir forçar o no forçar que l'emissió de cable tinga un tant per cent de català. Però haurien de saber que això no és només una qüestió política, sinó que també és una qüestió econòmica clau. Si els governs —o la pressió popular— no forcen que el català siga obligatori als

canals de cable, (per exemple en pel·lícules o en teatre), tot el benefici econòmic de la producció d'entreteniment se n'anirà a Los Angeles. Perquè el futur del castellà és LA o Mèxic: allà doblaran les sèries, allà ho faran tot. En canvi si obliguem a doblar sèries en català, i jo crec que no hauríem de tenir cap por de parlar amb aquests termes, el benefici econòmic d'aquestes sèries (i no parle ja del cultural ni del polític) es quedarà aquí. I aquí es podrà crear una infraestructura, i una indústria de l'entreteniment que tindrà en la llengua un dels pilars bàsics; no només de creació, sinó també d'allò que els americans en diuen localització, que no és només la traducció lingüística però que bàsicament podria ser-ho. En aquest sentit jo crec, per tant, que el tema de llengua hauria de centrar-se, hauria de definir-se com un element econòmic vital per al futur dels nostres països sobretot com un element que ens pot marcar un futur econòmicament viable lligat a la societat de la informació. El català hauria de ser una gran indústria. No només un dret.

Parlant de la societat de la informació hi ha, finalment, un tema que crec que no podem defugir i que és l'escola. A mi em sembla absolutament vital la gran inversió que s'ha de fer en educació. La gran inversió que s'ha de fer és en la gent que encara està en edat escolar. El que passa és que el tema de l'escola no és només connectar l'escola a Internet. És a dir, crec que és absolutament vital que cada escola tinga connexió, que tinga ordinadors, i que la gent hi trebal·le. Això és vital. I ja és de vida o mort que els estudiants de la universitat ho tinguin. Però a banda jo crec que hi ha un plantejament a fer-se sobre com s'ensenya. I ací situe el canvi a un punt.

Quan jo era xiquet allà a València teníem un llibre que li deíem el Cató. El Cató era, per als que no l'heu conegut, un llibre, respectable de mida, que t'ho explicava tot. Directament. És a dir, se suposava que tu t'estudiaves el Cató, que era el

que portaves a escola, i que quan acabaves l'escola, ja sabies tot el que et passaria durant tota la teua vida. I totes les respostes a tot això estaven en el Cató.

Era un sistema diguem-ne eficaç fins als anys setanta que és quan comença la gran revolució que estem vivint. Però avui en dia l'escola continua pensant en termes de Cató, és a dir, continua pensant en l'ensenyament de continguts. I aquest és el grandíssim error que hem de salvar, perquè en un món en el qual l'allau d'informació és imparable, en comptes d'ensenyar continguts hem d'ensenyar a gestionar informació, que és un tema completament diferent. És a dir, la gent, quan isca de l'escola, quan isca de l'institut, quan isca de la universitat, ha de saber gestionar informació, ha de saber enfrontar-se a l'allau d'informació que li arriba i treure'n profit. És clar, això implica no només l'escola. Probablement implica reciclatge de professors, probablement implica que els mestres puguen tenir una forma de treball més digna que la que tenen en aquests moments, que no tinguen tot el conjunt de pressions que reben per molts llocs, implica una revitalització del paper del mestre a la societat que crec que estan molt menystinguts, i tota una sèrie de coses. Però em sembla que és un tema del qual hem de començar a parlar perquè si no probablement no hi arribarem a temps. Sobretot tenint en compte que les nostres generalitats fomenten un procés de destrucció manifesta de l'ensenyament públic. I que això crearà una profunda hipoteca sobre el nostre futur econòmic. En la societat de la informació el que compta no és la millora d'un producte sinó la innovació. I d'innovar només innovem els humans. No les màquines.

Llengua i nacionalisme

Convé deslligar la normalització lingüística de la reconstrucció nacional

Albert Branchadell és professor de llengua de la UAB. Últimament ha escrit dos llibres, *La normalitat improbable* i *Liberalisme i normalització lingüística*, en els quals fa unes reflexions agosarades, insòlites i especialment interessants sobre aquestes qüestions tan delicades i (per pega) sempre actuals.

Creus que considerar la llengua catalana “el nervi de la nació” afavoreix o dificulta la normalització lingüística? Et sembla que la defensa del català ha d’estar necessàriament lligada a la idea de la reconstrucció nacional?

Quan parlo del discurs lingüístic de la Generalitat em refereixo precisament a proclames com la del “nervi de la nació”. En la mesura que aquest discurs contribueix a la inhibició social, si més no, constitueix una dificultat per a la normalització lingüística. Per mi, deslligar la defensa del català de la idea de reconstrucció nacional no només és teòricament possible (a Suïssa, per exemple, la protecció dels grups lingüístics no es justifica amb arguments nacionalistes) sinó també moralment desitjable: aquest deslligament permetria que un futur govern català no nacionalista mantingués una política decidida de promoció del català.

Per què creus que la gent es desentén del procés de normalització lingüística?

La relativa inhibició social en matèria de llengua seria un aspecte més de la desmobilització general.

D'altra banda, és probable que el tipus de discurs lingüístic que ha utilitzat la Generalitat no hagi permès que els ciutadans percebin la situació del català com un problema seu, amb capacitat d'interessar-los en una acció col·lectiva destinada a posar-hi remei.

“No és estrany que Vidal-Quadras hagi manifestat la seva coincidència amb els plantejaments lingüístics del Fòrum Babel”

Quines diferències aprecies entre el discurs contrari a la normalització lingüística que fa el PP i el que fan determinats intel·lectuals de l'esquerra?

Encara que les seves raons siguin diferents, el que diuen els uns i els altres és molt semblant. No és estrany que Vidal-Quadras hagi manifestat la seva coincidència amb els plantejaments lingüístics del Fòrum Babel. Tots dos són partidaris del bilingüisme oficial, que en el camp de l'ensenyament s'hauria de traduir en un ús equivalent del català i del castellà com a llengües vehiculars. El que *no* diuen

també s'assembla: tots dos, per exemple, passen en estricte silenci el monolingüisme oficial de l'Estat.

Per què [en el teu últim llibre] proposes abandonar la noció de llengua pròpia com a justificació de la política lingüística catalana?

Alguns observadors consideren que seria suïcida abandonar aquesta noció, perquè creuen que és l'única manera de justificar un model lingüístic que dona un tracte preferent al català. Al meu parer, això no és cert: un model lingüístic d'aquesta mena també podria ser el resultat d'una deliberació pública que no es remuntés a principis abstractes sinó que fes atenció a la precarietat actual del català. Des d'aquest punt de vista, la noció és innecessària. D'altra banda, la noció ocupa una posició prominent en aquest discurs lingüístic de la Generalitat que no ha acabat de connectar amb les necessitats objectives de la gent.

Pot ser que la identificació del català amb una ideologia conservadora faci que la classe treballadora se'n desentengui?

Per la llengua i l'autogovern

La identificació del català amb qualsevol orientació política pot contribuir a allunyar-ne els qui no professen aquesta orientació, i l'allunyament pot prendre la forma del refús o, simplement, de la inhibició. Suposant que puguem parlar en abstracte de “la classe treballadora”, caldria esbrinar quina és la seva posició. Si fos majoritàriament d'inhibició caldria que els líders polítics i sindicals es plantegessin si la normalització lingüística pot reeixir sense el suport actiu dels treballadors i, en el cas que no pugui reeixir, que estudiessin com es pot concitar aquest suport.

I parlant d'inhibicions, creus que cada territori s'ha d'inhibir dels processos de normalització lingüística dels altres? Creus que seria possible que els governs actuessin d'acord? Seria convenient?

Un dels defectes de la normalització lingüística és que no s'hagi concebut com un procés que afecta tot el territori catalanoparlant. És probable que les circumstàncies polítiques hagin fet difícil un grau de cooperació més alt en aquesta matèria entre els governs de Catalunya, el País Valencià i les Illes, però això no vol dir que s'hi hagi de renunciar. La Unió Lingüística Neerlandesa continua sent un precedent vàlid en aquest sentit. En absència d'una acció política eficient, caldria impulsar la cooperació des de la societat civil, com fan les tres confederacions sindicals de CCOO.

Des de fa quatre anys, al mes de maig, se celebra a les Illes Balears la “Diada per la llengua i l'Autogovern”. Malgrat que l'ús del català ha millorat en els darrers anys als mitjans de comunicació, no es pot dir el mateix del seu ús real. El fet d'ésser una comunitat amb una important presència d'immigrants no tan sols d'altres comunitats sinó també d'altres països, i també la cada vegada més important presència de ciutadans europeus (especialment alemanys) que fixen la seva residència a les Illes, fan que la utilització del català, com que no té el suport necessari, no avanci el que seria desitjable.

Juntament amb això hem d'assenyalar l'actitud del Govern del Partit Popular a les Illes, que històricament mai no ha mostrat una actitud clarament decidida ni en defensa de la nostra llengua, ni tampoc del nostre territori, patrimoni històric, cultural, etc.

Una prova del que dèiem és que enguany ni un sol membre del Govern ni dels alts càrrecs del PP varen ésser presents a les concentracions i actes convocats per l'Obra Cultural Balear, als quals s'adheriren diverses organitzacions cíviques i socials (també CCOO) i que aplegaren 10.000 persones.

Hem d'afegir com una mostra més d'aquesta falta d'interès el fet que el Govern balear no tengui signat amb els sindicats, a pesar de la nostra insistència, cap tipus d'acord o conveni que faci possible l'extensió de l'ús de la llengua catalana en l'àmbit sociolaboral, que com tothom sap és un àmbit molt castellanitzat.

A les Illes Balears, a pesar d'haver-se aprovat un decret de mínims i rebut les competències d'educació, no es pot dir que s'hagi avançat, i això no és casual.

El Partit Popular a les Balears, a pesar dels seus esforços per aparèixer públicament com un partit de centre i autonomista, no pot amagar que en realitat és un partit fortament centralista i estatalista lligat als interessos econòmics no tan sols estatals sinó també d'altres països i per tant contrari a les motivacions que donaven per a aquesta convocatòria.

L'ús de la llengua no és només una manera d'expressar-se, és una manera de sentir, una manera d'ésser respectuosos amb la resta de persones; és també una manera de defensar els nostres costums, la nostra cultura i el nostre entorn.

Diccionari de relacions laborals

Els serveis de normalització lingüística de CCOO (País Valencià) i de la Universitat de València han col·laborat per fer aquest diccionari tan complet, amb definicions i equivalències en castellà i en anglès. Les entrades incorporen, a més, notes sobre l'ús d'alguns termes i observacions generals que van més enllà del que és habitual en els diccionaris terminològics.

V Jornades de normalització lingüística i ensenyament

Els dies 25, 26 i 27 de febrer de 1999 es faran les V Jornades de Normalització Lingüística i Ensenyament als Països de Llengua Catalana, a la Universitat de Castelló (la Plana Alta). En aquesta ocasió la matèria d'estudi seran els llenguatges no discriminatoris. L'acte està organitzat per les federacions d'ensenyament del País Valencià, les Illes Balears i Catalunya i pels serveis lingüístics de CCOO PV i de la CONC.

ADRECES DELS SERVEIS LINGÜÍSTICS DE CCOO

CS de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya
Via Laietana, 16, 7è
08003 – Barcelona
Tel. 93 481 29 11

UC del Bages
Pg. Pere III, 62
08240 – Manresa
Tel. 93 873 00 00

UC del Vallès Occidental
Rambla, 75
08202 – Sabadell
Tel. 93 725 26 66

UC del Baix Llobregat
Ctra. d'Esplugues, 68
08940 – Cornellà
Tel. 93 377 92 92

UI de Girona
Miquel Blay, 1, 5è
17001 – Girona
Tel. 972 21 73 03

UI de Tarragona
August, 48, baixos
43003 – Tarragona
Tel. 977 22 83 96

UI de Lleida
Av. Blondel, 35, 2n
25002 – Lleida
Tel. 973 26 36 66

CS de CCOO del País Valencià
Plaça Nàpols i Sicília, 5
46003 – València
Tel. 96 388 21 00

Unió Comarcal de l'Alacantí
Av. Salamanca, 33
03005 – Alacant
Tel. 96 598 21 23

CS de CCOO de les Illes Balears
Francesc de Borja Moll, 3
07003 – Palma de Mallorca
Tel. 971 72 60 60

La teranyina

Publicació dels serveis lingüístics de CCOO de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià

Miquel Blay, 1, 5è 17001- Girona
Tel. 972 21 73 03 Fax 972 22 30 91
E-mail: girona1@conc.es

Coordinació: Marc Aguilar
Redacció: Carles Bertran, Tere Marí,
Caterina Hernández, Pep Navarro
Disseny i maquetació: pipo dols
Impressió: Ingràfic SL

amb el suport de:

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Cultura
Direcció General de Política Lingüística